

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Archicancellariis Sacri Romani Imperii Ac Cancellariis Imperialis Avlae

Mallinckrodt, Bernhard von

Monasteri[i] Westphaliae, 1640

Caput Qvartvm. De Primatv Trivm Ecclesiarum Metropolitanarum
Germaniæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11835

CAPVT QVARTVM.

DE PRIMATV TRIVM EC-
clesiarum Metropolitanarum Germaniæ.

TRes reperio in regno Teutonico Metropoles Primatûs dignitate, par-
 tim antiquissimis, partim recentioribus, atque adeò nostris etiam tem-
 poribus gaudentes, Treuerensem, Magdeburgensem, Moguntinam; sed in
 differentiâ triplici. Prima enim antiquitus hunc titulum vsurpauit, aliquot
 seculis verò illo abstinuit; secunda hodieque isto prædicato vitur & hono-
 ratur; tertia neque olim, neque nuper illud vsurpauit, cùm tamen verè per o-
 mnem Germaniam, quoad dignitatis gradû & ordinem sessionis, primatum
 teneat; reliquorum Patriarchatus particulares fuerunt, ac etiam nunc sunt.
 Dicam de singulis ordine suo, factò à Treuerensi, vti antiquissimo, tractan-
 di initio. Hanc Ecclesiam iam inde à plurimis seculis Galliæ Belgicæ prima-
 tum tenuisse, ex ipsomet constat Canonico Iurè; in quo *caus. 11, quest. 3, cap. 10,*
 Tangualdus (rectius Thietgaudus, seu, vt apud Baronium, Theutgaudus) <sup>l. Treueren-
sis. Prima-
tus.</sup>
 Primas Belgicæ Prouinciæ nominatur. Vixit prædictus Antistes
 tempore Lotharij Regis, filij eiusdem nominis Imperatoris, & à Nicolao I,
 an. 863, Archi-Episcopatu priuatus fuit. Quod igitur in Catalogo Archi-
 Episcoporum de Brunone, octuagesimo primo huius loci præfule, Merfæus
 ait, illum à Paschale 2 Pont. Max. *Galliæ Primatem deputatum fuisse*, de confir-
 matione potiùs antiquissimi priuilegij, quàm notî Iuris elargitione intelli-
 gendum est. Eiusdem Primatûs Fridericus I Imp. in Constit. quâdam me-
 minit apud Goldast. tom. I Imp. Const. pag. 265, vbi ita alloquitur eius tempo-
 ris Treuerensem Antistitem, (Hellinum, structorem arcis Erenbreitstein, si-
 ue, vt D. Gelenius in antiquis literis inuenit, Petræ Eriberti:) *Igitur quia vos*
Primas estis cis Alpes, & cor regni, & metropolis illa vestra, Treueris, in-
quam, in dicitur, &c. Commemorant eundem primatum Merfæus in *Catalogo,*
 & Lupoldus de Babenberg in *dedicat.* ad Balduinum Archi-Episcopum, præ-
 fixâ Tractatui *de Iuribus Imperij.* Mouent autem dubium præcitata Fridericia-
 na Constitutio, & à præcitato diuersus Merfæi locus, de terminis finibusque
 Treuerensis Patriarchatûs. Merfæi enim hæc verba sunt in S. Agricio, Episco-
 porum

porum vigesimo septimo, vel, vt alij volunt, vigesimo quarto: Fuit hic primus Treuerorum Archi-Episcopus ac totius Germaniæ primus Patriarcha. Verius autem est, Primatum istum ab hac Rheni parte non fuisse extensum; ideoque textum Canonici iuris, cui etiam Lupoldus prædictus inhæret, sequendum esse non dubitem. Nec enim Otho I Imp. à Sede Apostolicâ pro Magdeburgensi Archi-Episcopo Primatum obtinere potuisset, si Magna Germaniâ (ita Cisterhenanâ nostra antiquitus vocabatur) ad Treuericum Patriarchatum pertinisset. Igitur Merfæus de Primâ & Secundâ Germaniâ, trans-Rhenanis Romanorum Prouincijs, intelligendus erit, quas vnâ cum Primâ & Secundâ Belgicâ ad præfatum Treuerorum Primatum spectauisse, nulla absurditas est dicere. Friderici I locutio nimis generalis est, & restrictionem desiderat. Cis Alpes enim, quæ non minùs Galliam, quàm Germaniam ab Italiâ diuidunt, plures præter Treuerensem fuerunt suntque hodiè Primatus; Bituricensis in Aquitaniâ, Lugdunensis in Celticâ, Viennensis in Allobrogibus, Senonensis in Galliâ Aquilonari, Magdeburgensis in Germaniâ. Initium & originem Treuerensis Primatus, vt audiuimus è Crætopolio, ad S. Agritium, Magni Constantini coætaneum, qui prius Antiochenus Patriarcha fuerat, referunt; licet eius non meminerit in illis, quæ de ipso refert è Pontificum Treuerorum Catalogo Auctor magni Chronici Belgici. Nec etiam magni videntur faciendâ, quæ Guil. Kyriander in Annalibus siue Commentarijs Augusta Treuerorum, parte 3, contra communem doctrinam, de tempore cœpti huius Primatus disputat, qui Auctor in hoc & similibus, quarum partium fuerit nimium prodiit. Meminit Primatus Treuerensis etiam Serarius in reb. Mogunt. lib. 1, c. 21; vbi tamen improbat Beati Rheniani sententiam, qui lib. 3 rer. Germ. asserit, Moguntinum & Coloniensem Episcopos ante S. Bonifacium sub Treuerensi Archi-Episcopo fuisse. Nec addo hac vice de hoc plura, & audivissimè exoptans Christophori Brovveri de rebus Treuerensibus eruditissimum Opus, in quo, vt cetera, hanc materiam non dubito ab illo luculenter & plenè pertractatam esse, propediem in lucem publicam ex immeritis tenebris protrahi. Ab aliquot autem seculis interimisère Treuerensium Præsules titulo Primatis vti, contra ac si à Magdeburgensi, ad quem transeo. Hunc Archi-Episcopum Germaniæ Patriarcham siue Primatem esse omnes fatentur, ipseque sollemniter in titulaturs, vt vocant, suâ profitetur. De hoc autem primatu duo quaeruntur: 1. Quando cœperit? 2. Quò usque se extendat. De priori, circa originem eius, ita scribit Martinus Mertz Canonicus Ord. Præmonstr. & Cœnobitæ Rothensis in Sueuiâ, qui an. 1628, occasione reliquiarum S. Norberti Magdeburgo Pragâ translatarum, vitam illius Sancti, sub titulo Norberti Triumphantis, in lucem dedit, lib. 3, cap. 16: In hac porro sacra expeditione, ab

2.
Primatus
Magdeburgensis.

Inno-

Innocentio II Pontif. Max. & Lothario Imp. Norbertus, ob sanctitatis merita, Laboribus pro Ecclesia Dei exantlatis, Primatus honore tituloq; fuit condecoratus: atq; adeo Ecclesia Magdeburgensis Primatum suum, quo inter reliquos Germaniae Sacros Procures Principesq; eminet, Sancto Patri Norberto, eiusq; candido Ordini in acceptis referre debet. Ita ille per errorem: multo enim antiquior est ista Parthenopolitani Praefulis praeminentia, quod agnoscit alius ille Norbertinae vitae suae Scriptor, suae interpolator, quae extat lib. 2. Bibl. Praemonstr. Is enim cap. 39 ita scribit: Eo quippe Primatu, seu supremâ inspectione ac iurisdictione in omnes Germaniae Archi-Episcopos, olim Otho Imp. nomine primus, de assensu & consilio Pontificis Summi & Ravennatis Concilij, Magdeburgensem Ecclesiam ornari fecerat, &c. Decretum istius Concilij de erectione Magdeburgensis Metropoliticae Sedis refert Meibomius ad calcem Widikindi Corbeiensis à se editi, pag. 108; in quo tamen Primatus nulla fit mentio. De eo tamen aliqua refert idem Meibomius ex Chronico manuscripto Magdeburgensi, ut statim infra videbimus, ubi de terminis Magdeburgici Patriarchatus inquiritur. De eodem sequentia leguntur dicto cap. 39 vitae Norbertinae: *Ut ex literis Benedicti Papae VI, ad Germaniam Episcopos de S. Pilgrino & Passaviensi Ecclesia An. 973 liquet, ubi Albertus Ecclesiae Metropolitanae Magdeburgensis Archi-Episcopus, primus Patriarcha Germaniae nominatur.* Dubitat tamen de hoc primatus honore Crantzius, cuius locum statim in sequenti quaestione, de terminis huius Primatus, referam; illi enim Ravennatis Concilij decretum, & Benedicti VI Pontificis privilegium ignotum fuit. Altera igitur de Parthenopolitano primatu quaestio, in qua etiam praecipuus nodus consistit, ipsos fines limitesque eius respicit; quae tantae visae fuit difficultatis Alberto Krantzio, ut inde ductâ argumentatione Primatum hunc omnem in dubium reliocauerit: haec enim eius verba sunt, lib. 3 Metrop. cap. 28: *Quomodo vero & unde consecuta sit haec Ecclesia, (Magdeburgensis) ut Primas dicatur Germaniae Archi-Episcopus eius, necdum comperi, sciens tamen nonnullos Archi-Episcopos illi non cedere in honore. Nam Saltzburgeris cum eo contendit de paritate, nec Archi-Episcopi Electores illi cedunt locum. Unde ergo, & in quo Primatum habeat, alicunde mihi ostendi velim.* Verum non obstat ista Crantzij obiectio, licet vera sint, quae ille de tribus ad Rhenum Archi-Episcopis memorat. Fines enim huius Primatus, Germaniae Magnae (ita veteres, ut dixi, illam vocabant) terminis continentur, adeoque Rheni ripas non transgrediuntur; quae causa est, ob quam praedictos ille non concernat & comprehendat. Extat apud Meibomium excerptum Chronici vetusti Magdeburgensis, in quo Moguntinus, Colonienfis, & Treuerensis Archi-praefules nominatim excipiuntur, ijsque Magdeburgensis non praefertur, sed exaequatur. Eius Auctor, narrans Adelberti, eius loci primi Archi-Episcopi, factam à Ioanne XIII ordinationem,

nationem, reliquis hæc adiungit: Et ipse nimia dilectione communitus, xv Kalend. Nouemb. id est, in festo S. Luca Evangeliste, ordinavit, & privilegio Apostolica auctoritatis sanxit & confirmavit, eum in omni ordine Ecclesiastico Primatum habere omnium Ecclesiarum Archi-Episcoporum, qui in Germania sunt ordinati: In Gallia quoque Colonienſi, Moguntinenſi, Treuerenſi Archi-Episcopis per omnia HONORE SIMILEM eſſe. Ita ille; cuius poſtrema verba maniſeſtiſſimè probant quod dixi: longè enim differunt, dignitate priorem, & honore ſimilem eſſe; ac præterea per expreſſum ab inuicè diſtinguuntur Tranſ-Rhenani illi Archi-Episcopatus à Germanicis. Multum igitur à verò recedit prædictus vitæ Norbertinæ Auctor, quando ſcribit: Eſt igitur Magdeburgenſis Eccleſia præ ceteris Moguntinæ, Colonienſi, Treuerenſi, Salisburgenſi, Bremenſi, & Rigenſi Germania Archi-Episcopaliſ Eccleſijs, per vniuerſam Germaniam iam olim honorata. Salisburgenſem autè quod attinet, probabiliter dici poſſit, ſi ſe non extendat ultra ripas Rheni Primatus antè dictus, eundè nec Danubium tranſgredi. Germania enim propriè & ſtriçtè ſumpta, ſecundum vetuſtiſſimam prouinciæ limitationem, vtriuſque illius fluuij decurſu coercetur; nec magis ultra hunc, quàm illum ſe extendit, vti tum è Cornelij Taciti Germania, tum aliundè patet; cui accedit Crantzij ſuprà relatus locus de Salisburgenſis oppoſitione. Potius tamen arbitror, cum hætenus, quod meminere, mihi repertum non ſit quicquam, de ſpeciali & expreſſa Salisburgenſis æquè ac Rhenanorum exceptione, ſi ſtatuatur, Magdeburgenſem Patriarchatum ſuprà Iunauienſem iſtū, iam inde à primariâ erectione ſe extendiſſe, nec minus hodieque ſe extendere; ac contentionem illam de ſeſſione & præcedentiâ, de quâ Crantzius ſcribit, quæque in hodiernum vſque diem indeciſa permanet, eo primum exortam eſſe tempore, quo Salisburgenſis perpetuo & hereditario iure Sedis Apoſtolice Legatus Natus fuit creatus; quod contigit ſub Gregorio VII, in perſonâ S. Gebhardi, eius loci Archi-Episcopi. Vt enim Crantzij obiectionem effugiamus, neceſſe eſt aliquot Archi-Episcopos, & * duos ad minimū, nouo iſti Primati ſubieçtos fuiſſe; Salisburgenſem nimirū & Bremenſem; quibus poſtea temporis Rigenſis & Pragenſis acceſſerunt. Nam & hunc poſtremum huc referendum, & Germanicis accenſendum eſſe, inde conſtare puto, quòd Bohemia Germaniæ pars ſit: id enim acriter propugnat, & ſolidiſſimè probat Goldaſt. lib. 1 de iuribus regni Bohem. per tot. Ceſſat igitur obiectionum Crantzianum, & de veritate Parthenopolitani Primatus probabiliter dubitari nequit. Valdè autem veriſimile iudico, vel ideo grauiſſimum fuiſſe Salisburgenſibus Præſulibus Legati Apoſtolici Nati perpetuum & hereditarium honorem, quòd deinceps, hac gaudentes prærogatiuâ, Magdeburgicis gra-
du cedere non tenerentur. Satis enim conſtat de Latere Legatos non eſſe Primatibus

* hoc tamen
ſequenti-
bus annis
non itz ac-
curatè at-
tentum
fuit.

matibus dignitate minores, licet in præsentem vsque diem Parthenopolitani Iuuatienſis, utpote temporis antiquitate longe potior, cōcedere grauetur & abnuat. Arque hæcenus de duobus illis particularibus Primatibus per omnem Germaniam, cis & ultra prædictos fluuios sitam, se non extendentibus dixi. Antequam nunc ad Moguntinum veniamus, paucis inquiretur, an Colonienſis etiam prædictis annumerandus veniat? Agrippinatem enim Metropolitim, antiquitus etiam Primatiali dignitate ornatam fuisse, videtur Rupertus Tuitienſis tradere lib. 1. de Offic. diuin. cap. 27; citaturque is in hunc sensum à Serar. lib. 1. rer. Mogunt. cap. 21. Rupertus verba eà de re hæc sunt: *Sed Primatum Colonia Metropolis obtinuit, eà maxime causâ, quia Crescens prædictus, Colonia quoque Apostolicam verbi Dei visitationem primus intulit.* Quia autem de hoc Primatu apud alios silentium est, ac verba Ruperti videntur dubij intellectus esse, manum de hac tabulâ in præsentiarum tollo, præstolans quid in Tractatu suo de Prærogatiuis Archi-Episcopi Colonienſis, cuius breui typis edendi spes facta est, hac de re publicaturus sit, Dominus Ægidius Gelenius Ecclesiastica Historiæ Germanicæ, ac in primis Colonienſis, egregius illustrator, cui ad perficienda, quæ sub manibus habet, omnia felicia & dies longos voueo. Placet referre locum è literis Leonis IX, quibus Colonienſis Archi-Episcopi & Ecclesiæ priuilegia confirmat, quibus inter reliqua, quæ sequuntur, inserta sunt: *Sicut neminem Archi-Episcoporum tibi subijcimus, ita sub nullo Primatu te agi decreuimus.* Cogitatum quoque ante secula aliquot fuit, de erigendâ Sede Bremensi siue Hamburgensi Metropolitanâ in Patriarchatum; superueniens autem ambitiosi hominis mors, ac fortè aliæ quoque difficultates, negotium illud sufflamantes, irritos fecere conatus illos. Auctor enim Historiæ Archi-Episcoporum Bremensium ab Erpoldo Lindenbrogio editæ, postquam recensuisset duodecim Episcopatus, in quos prouinciam suam partiri & extendere decreuisset Albertus præpotens eius loci, tempore Henrici IV, Archi-præsul, ita subiungit: *Postremo autem in Hamburg aperte laborauit Patriarchatum efficere.* Idem totidem verbis tradit M. Adamus Bremensis, egregius Scriptor, ac ipsemet Scafnaburgensi conferendus; è quo alter ille hæc sua, ut pleraque alia, mutuatus est, pag. 57. qui idem pag. 49 de assentatoribus, & iuxta Æneam Syluium, Placentinis huius Antistitis, sequentia ponit: *Porro ita mendaces apud nos præualuerunt, ut vera dicentibus non crederetur, etiamsi iurarent. Talibus igitur personis plena fuit domus Episcopi. Quibus accesserunt quotidie alij Gnathones, parasiti, summatores, & rumigeruli, quicquid ipsi consinxerant, nobis placitura rebantur, iactabant sibi per Angelos reuelata, iam publice diuantes.* Hammaburgensem Patriarcham (sic enim vocari voluit) cito Papam futurum. Sed de Moguntinâ Sede,

Colonienſis
Primatus.Bremensis
Primatus.Mogunti-
nus Prima-
tus.

Sede, quæ sola superest, verè affirmari potest, si qua sit in omni Germaniâ Ecclesia, quæ Primatialis dici mereatur, ante omnes hoc nomen dictam Protometropoliticam mereri. Quamvis vel in primis laudè maximâ vehendi sint illius throni Archi-Antistites, quod re ipsâ contenti, de inanibus titulis non admodum solliciti fuerint. Faciunt ad hanc rem, quæ suprà pag. 31 scripsi, Moguntiam ab aliquibus Scriptoribus, antiquis pariter & recentioribus, modò Franciæ, modò Germaniæ per excellentiam Metropolitim vocari, ipsumque loci Archi-præsulem à vetustissimo Scriptore Witikindo Saxone *Summum Pontificem*. Eodem pertinet Conradi Abbatis Vrspergensis locus, qui etiam PRIMATVS expressam mentionem facit. Is tractans de Adelberto I, Archi-Ep. Mogunt. sic scribit: *His auditis Præsul Adelbertus, totam Saxoniam, ubi tunc manebat, commouet; & quia legationem Apostolicam ab ipso Papa dudum acceperat, hac auctoritate Pontifices & Principes istius provincie, pro utilitate matris Ecclesiæ frequenter conuocat: ubi vir eloquens & primum in Cisalpinis partibus multiformiter tenens, ad defensionem totius Germaniæ Metropolis, animos omnium Catholicam obedientiam profitentium accendit.* Lambertus Schaffnaburg. sub anno 1073: *His accensus Archi-Episcopus Moguntinus, cui potissimum, propter Primatum Moguntinæ Sedis, eligendi & consecrandi Regis auctoritas deferebatur, &c.* Synodus Moguntina habita eodem an. 1073, sic incipit apud Sebastianum Tegnagel, Bibliothecarium Cæsareum, in Monumentis antiquis pag. 191: *Imperante super omnia æternaliter Regum rege Domino nostro Iesu Christo, & sub eo regnante temporaliter Serenissimo Henrico Rege huius nominis quarto, Venerabili quoque Sigefrido, Moguntinæ Ecclesiæ Primatè & Apostolicæ Sedis Legato, &c.* Plura huius generis congerere opus non est. Ipse enim Moguntini Archi-Episcopi in Collegio Electorali Decanatus, eiusdem rei probatio est; nec negare aliquis volet, omnium Germaniæ Principum esse primum, omniumque Præsulum maximum, qui inter illos, quos Imperij Primores sui corporis Primates agnoscunt, principem locum teneat. Extant literæ Principum Electorum ad Papam Benedictum XII, quas Freherus inseruit Chronico Henrici de Rebdorf, pag. 427: in illorum capite siue principio, Henricus Archi-Episcopus Moguntinus se vocat Electorum Principum Decanum. Hac de re testantur etiam Onuphrius Panuinius de Comitibus Imp. cap. 7, pag. 117, & Io. Paulus Windeck de Electoribus Imp. cap. 22. Hinc non conuocatio tantum Electorum ad Moguntinum pertinet: *Otho Fris. lib. 1 de gestis Frid. cap. 16, & Guntherus in Ligu.* sed etiam in electione Cæsaris ipsâ, primæ sunt eiusdè partes; qui antiquitus etiam votum ante omnes alios enuntiabat. *Otho Frising. & ex illo, ut solet, Guntherus in Li-*

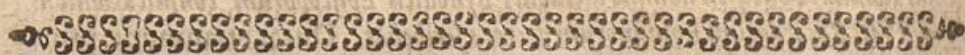
Decanatus
Electoris
Moguntini

in Ligurino; cuius loco posterioribus temporibus, Collegarum vota, ex Aurea Bulla præscripto, exquiri & recipi, suum deinceps ultimo loco reliquis adiungens. Atque hæc de Primatibus Germanicis sufficiant; quibus coronidis loco subiungo exempla aliquot Primatuum extra Germaniam, & textum Canonici Iuris, de iure eiusmodi Primatuum, è *Cap. conquestus 9, quest. 3*, quo potestas Primatum, ut inter limites se continere meminerint, satis arctè constringitur. *Primates enim, ait Nicolaus Papa, vel Patriarchæ, nihil privilegij habere præ ceteris Episcopis, nisi quantum sacri Canonis concedunt, & prisca consuetudo illis antiquitus contulit, definimus: ita ut secundum Nicenas regulas, sua privilegia seruentur Ecclesijs: præterquam si Apostolica Sedes aliquam Ecclesiam vel ipsius rectorem, quolibet speciali privilegio decreuerit honorare.* Exempla autem primatuum aliorum habemus omnium antiquissima in quatuor, post Romanum, vetustissimis in Ecclesijs Christi Patriarchatibus, Antiocheno, Alexandrino, Constantinopolitano, & Hierosolymitano; de quibus Baronius alijque vetustiores Ecclesiastica historia Scriptores & Conciliorum Tomi consuli possunt. His quatuor postea Aquileiensis & Gradenfis (hodie Venetus) in Italiâ accesserunt. Hispaniarum primas Toletanus Archi-Episcopus est; antiquitus Bracarenfis fuit, cum Toletum adhuc Mauri tenerent. Hinc olim inter Archi-Episcopos illos acres & diuturnæ de Primatu lites, quæ nec hodie finitæ esse videntur; retinetque nostris etiam temporibus Bracara Primatus honorem. Paulus enim de Palatio Salazarius, magni inter Hispanos Theologos nominis, in Dedicatoriâ Commentariorum in XII Prophetas minores, Ioan. Alphonsum Menesium, Bracarensem Archi-Episcopum, appellat Hispaniæ Primatē: quo etiam nomine Henricū (postea Lusitaniæ Regem) Cardinalem, eiusdem loci Archi-præsulem honorat Antonius Vasconcellius. Gallia plures habet. Aquitaniæ Primas est Archi-Episcopus Bituricensis; cui longæ & molestissima lites desuper fuerunt cum Burdigalensi, uti in Catalogo Archi-Episc. Bituric. Ioan. Chenu legere est. Celticæ Primas Lugdunensis habetur; cui tamen pro vetustissimâ illarum urbium, iam inde à conditi Lugduni tempore, ad invicem emulatione, Viennensis * sæpe movit status controuersiam. Sed & Senonensis Cathedra ab antiquo Primatus honore gaudia est; contra quam tandem, circa an. 1426, pro Lugdunensi in Parisiensi Parlamento, ut vocant, pronuntiatum est. Vide Ioan. Chenu in Archi-Episcopis Senon. De Treuerensi Archi-Episcopo dixi; cui, ni fallor, in Belgicâ, Rhemensis vel successit, vel additus est. Hic primus est inter Franciæ Pares, Regisq; inunctio, cuius honorificentissima prerogativa est, ad illū pertinere. Rhemos vocat Strabo *ditissimarū & feracissimarū Galliarū Metropolim*. Apud Anglos Cantuariensis fruitur primatus honore, cui tamen Eboracensis se olim acriter opposuit; apud Scotos

San-

* atque
huic vicis-
sim Ara-
latensis.

Santandreas Archiepiscopus; apud Hungaros Strigoniensis; Armachanus apud Hybernos. Daniæ Primatum ab Hadriano quarto olim obtinuit Archiepiscopus Lundensis. Poloniæ Primatus ad Gnesnensem pertinet. Italia, quatenus Aquileiensi & Gradenfi non subest, non alium agnoscit, quàm summum Urbis & Orbis Pontificem, omnium ubiuis consistentium Primatum caput, & Patriarcharum Patriarcham. Orientalis Indiæ à Paulo IV Goanus constitutus est; in Occidentali Indiâ siue Americâ, ab eiusdem nominis Pontifice III, Mexicanus. Ad Primates etiam referendus videtur Moscovitarum Metropolitæ, licet Constantinopolitano Patriarchæ subfit; nam alicubi à Patriarchis Primates diuersos esse, licet communiter pro iisdem capiantur, vix dubium esse videtur.

CAPVT QVINTVM,
DE CANCELLARIIS S. ROMANÆ ECCLESIAE.

Quam sit antiqua in Apostolicâ curiâ Cancellarij appellatio, necdum à quoquam, quod equidem cognouerim, proditum est; nec ego facile determinauerim, nisi quod qualemunque coniecturam infra sum prolaturus. Munus tamen ipsum illic quoque antiquissimum esse, dubio caret; ac parum abest quin credam S. Hieronymum Damasi Papæ Cancellarium fuisse, quem in scribendis Ecclesiasticis epistolis adiuuasse, vitæ Scriptores non reticent, ac ipsemet sanctus vir alicubi fatetur. Maiori certe id verisimilitudine affirmatur, quàm quod ab aliquibus Ecclesiæ Romanæ Cardinalis fuisse asseritur; nisi quod isto æuo tam Cancellarij, quàm Cardinalis appellatio necdum videatur usu recepta fuisse. Hunc vetustissimis temporibus Notariorum Primicerium, ac deinceps Protoscriniarium dictum fuisse, probabile est. Vsurpata olim apud Romanam Ecclesiam ea nomina fuisse, ex Onuphrij Panuinij libello, *de vocibus Ecclesiasticis obscurioribus*, & aliunde constat; ac testatur ille, se obseruasse, prædictum Primicerium aliquando Cancellarij munus obijisse. Sic apud Lindenbrogium inter Priuilegia Hamburgensia, Nicolai primi Diploma subscriptum reperitur, sequentem in modum: *Scriptum per manum Leonis Notarij, Regionarij & Scriniarij, &c. Datum Kalend. Iul. per manus Tiberij Primiceri, Sanctæ Sedis Apostolicæ.* Postmodum inualuit, Cancellaria-